

Stemmingen moties Begroting Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 2022

Aan de orde zijn de **stemmingen over moties**, ingediend bij de behandeling van het wetsvoorstel **Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (XIV) en het Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2022**,

te weten:

- de motie-Koffeman c.s. over een plan van aanpak ten behoeve van de populatie van weidevogels en het resultaatafhankelijk maken van subsidies voor agrarisch natuurbeheer (35925-XIV, letter G);
- de motie-Koffeman c.s. over het opschorten van de verkoop van agrarische gronden ten behoeve van hyperscale datacenters (35925-XIV, letter H).

De voorzitter:

Dan stemmen we over de motie 35925-XIV, letter G, van het lid Koffeman c.s. over een plan van aanpak ten behoeve van de populatie van weidevogels en het resultaatafhankelijk maken van subsidies voor agrarisch natuurbeheer. Wenst een van de leden een stemverklaring over de motie af te leggen? Dat is het geval. De heer Pijlman namens D66.

De heer **Pijlman** (D66):

Dank, voorzitter. Een buitengewoon sympathieke motie. Ik vraag me af of de Partij voor de Dieren de motie nog wil aanhouden, zodat we de resultaten van het Aanvalsplan Grutto kunnen afwachten. Dat is wel prachtig voor die hele mooie vogel.

Als u het goedvindt, neem ik direct de tweede motie-Koffeman mee, over het opschorten van de verkoop van agrarische gronden ten behoeve van het datacenter in Zeewolde. Daar zullen we niet voor stemmen, niet omdat we het er niet mee eens zijn, maar we vinden echt dat het hier niet hoort, laat staan bij een begroting LNV.

De voorzitter:

De heer Koffeman straalt niet uit dat hij onderweg is naar de interruptiemicrofoon, dus uw uitnodiging wordt afgeslagen. Mevrouw Faber namens de PVV.

Mevrouw **Faber-van de Klashorst** (PVV):

Dank u, voorzitter. De motie klinkt sympathiek of oogt sympathiek. Echter, zolang het halve land vol wordt gezet met windmolens, blijft het de dood in de pot voor de weidevogels. Het beste plan van aanpak is de windmolens naar de schroothoop, dus we zullen tegenstemmen.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Faber. Wenst een van de andere leden een stemverklaring af te leggen? Dat is niet het geval.

We stemmen bij zitten en opstaan.

In stemming komt de motie-Koffeman c.s. (35925-XIV, letter G).

De voorzitter:

Ik constateer dat de leden van de fracties van Fractie-Nanninga, FVD, GroenLinks, de SP, de PvdA, de OSF en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en de leden van de fracties van de SGP, het CDA, de VVD, Fractie-Otten, 50PLUS, D66, de PVV en de ChristenUnie ertegen, zodat zij is verworpen.

Als laatste stemmen we over de motie 35925-XIV, letter H, van het lid Koffeman c.s. over het opschorten van de verkoop van agrarische gronden ten behoeve van hyperscale datacenters. Wenst een van de leden een stemverklaring over de motie af te leggen? Dat is niet het geval.

We stemmen bij zitten en opstaan.

In stemming komt de motie-Koffeman c.s. (35925-XIV, letter H).

De voorzitter:

Ik constateer dat de leden van de fracties van de SGP, Fractie-Nanninga, FVD, Fractie-Otten, GroenLinks, de SP, 50PLUS, de PvdA, de OSF, de PVV en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en de leden van de fracties van het CDA, de VVD, D66 en de ChristenUnie ertegen, zodat zij is aangenomen.

Dan zijn we hiermee gekomen aan het einde van de stemmingen. Ik geef het woord aan het lid Kox, onze nestor.

De heer Kox (SP):

Dank u wel, voorzitter. Artikel 85 van ons Reglement van Orde zegt dat niemand het woord hier voert zonder het van u, de Voorzitter, gekregen te hebben. Dat is zojuist gebeurd, dus maak ik daar als nestor van deze Kamer graag even gebruik van. Ik wil namens de collega's graag nog enkele woorden zeggen aan het einde van een veelbewogen jaar, voordat wij allen tot half januari in onze politieke winterslaap dommelen.

Voorzitter. Ik zal de mij geboden ruimte niet misbruiken om het jaar te resumeren, te analyseren, te becommentariëren of, nog erger, te bekritisieren. Daartoe hebben we allen in het afgelopen jaar voldoende de kans gekregen van de Voorzitter via artikel 85, en daarvoor wil ik de Voorzitter bedanken. Hij heeft ons ruimhartig de mogelijkheid geboden om een goed politiek debat te voeren met elkaar en met de vertegenwoordigers van de regering, en ons af en toe in de haltmodus gezet als hij vond dat het nu wel even welleltjes was geweest. Dat leidde een enkele keer tot wat senatoriaal gebrom en gemopper. Ik kijk volstrekt toevallig naar de collega's Otten en Van Rooijen. Maar eigenlijk waren we met z'n allen — nietwaar Martin, nietwaar Henk? — blij met uw regie in het debat.

Voorzitter. Onlangs mocht ik zelf eventjes op uw zetel zitten. Ik kan u zeggen: vanaf die plek klinkt niet alles wat wij vanaf onze plek zeggen op voorhand ontzettend verstandig en

absoluut onmisbaar in het debat. Daarom is ons respect groot voor het handelen van onze gekozen Voorzitter en bij gelegenheid ook van de door ons gekozen twee Ondervoorzitters. Zij, dat drietal, moeten het steeds maar weer klaren zonder een VAR op de achterhand. Gelukkig hebben wij bij gebreke van een VAR wel onze Handelingen. Die kunnen we kort na elke sessie nalezen dankzij onze altijd aanwezige notulisten, voor wie wél elk woord dat wij uitspreken, onmisbaar is en ook nooit wordt gemist. Hulde daarvoor!

Een speciaal woord van dank ook voor onze communicatiemensen, die zo snel en adequaat berichten over hetgeen wij hier gezegd en gedaan hebben. Als je ziet staan wat je gezegd hebt, klinkt het toch altijd een stukje sterker, vind ik. Hoed af voor de mensen van communicatie! En dat geldt ook voor de fotografen, die zeker hier in deze zaal de mooiste plaatjes van ons als volksvertegenwoordigers gemaakt hebben. Ze zullen menig plakboek of kamerwand sieren, neem ik aan. Ik kijk in ieder geval altijd met heel veel plezier naar de foto's die Hans heeft gemaakt. En dan denk ik: nou, dan sta je er toch maar pront op. Als het over jezelf gaat, hè. Hans en zijn collega's, dank je wel daarvoor!

Ik denk dat we moeten memoreren dat Kamerleden niet eerder zo vaak in deze historische omgeving zaten, waar al sinds het begin van de vijftiende eeuw politiek bedreven wordt. Je zou er haast stil van worden, voorzitter. Maar dat is voor ons politici natuurlijk net iets te veel gevraagd.

Onze dank is er vanzelfsprekend ook voor de Griffier, de plaatsvervangend griffiers en alle mensen die zich achter hem en hen verbergen, maar die wel altijd actief zijn. Die mensen mogen hier al helemaal nooit iets zeggen, meneer de Griffier, terwijl wij almaar aan het woord zijn. Maar ze horen wel alles. Dat mag ons soms ook best te denken geven. Want van hen, van de Griffie, zijn we buitengewoon afhankelijk. Zij zorgen er immers voor dat we ons werk, ook in de voorbereidende fase, goed kunnen doen. En ze zorgen ervoor dat het ook daadwerkelijk een vervolg krijgt, bijvoorbeeld door het nauwgezet bijhouden van het inmiddels befaamde toezeggingenregister. Menig minister is al verrast door het feit dat hier gedane beloften ook daadwerkelijk schuld maken. Heel veel dank daarvoor, dames en heren van de Griffie.

Voorzitter. Een speciaal woord van dank wil ik richten tot onze commissievoorzitters, die zeker in deze uitdagende tijden niet alleen fysiek maar ook virtueel voortdurend moeten optreden. Ga er maar eens aan staan: dat zoek, vaak op een klein scherm, of er nog ergens handjes omhooggaan, of er alweer handjes omlaag zijn gegaan, of dat alle handjes zijn, of dat nieuwe handjes zijn, of misverstandjes. Het is een hele klus. Ik heb er bewondering voor hoe onze commissievoorzitters dat allemaal hebben geklaard. Als wij bijvoorbeeld thuis de camera uit hebben staan, omdat we nog een broodje willen eten of omdat we toch echt al te casual gekleed zijn, dan is het voor de voorzitters zeker een enorme zoekpartij om uit te zoeken wie wat waar wil zeggen en wat hij of zij daarmee wil bereiken. Dus complimenten ook voor onze commissievoorzitters, die ook altijd weer gesteund worden door de vaste krachten van onze Griffie.

Voorzitter, dan terug bij u. We hebben vrijwel het hele jaar geen missionaire regering gehad. Dat komt zo eens voor. Daar kunnen we niet zo veel invloed op uitoefenen. Maar

op elke dag van het nu afgelopen jaar hebt u met uw team gewetensvol uw missie vervuld: het ervoor zorgen dat de parlementaire democratie haar gang kan gaan, ook in deze soms verwarrende en in ieder geval complexe tijden, waarin elke keer weer een nieuwe virusvariant opdoemt en een nieuw kabinet maar niet op wilde doemen. U hebt ervoor gezorgd dat de parlementaire democratie haar werk kon blijven doen, en dat vind ik een prestatie van formaat. Want dat is echt makkelijker gezegd dan gedaan. Ik weet dat er menig zweetdruppel door u, door de Griffier en door alle mensen die hier altijd aan de slag zijn, is geplengd om de democratie goed haar gang te laten gaan. Fijn dat u dat gedaan hebt en fijn dat u daar ook nog eens zichtbaar van geniet. Dat mag ook weleens gezegd worden.

Collega's, te veel complimenten geven is overdreven, maar ik vind dat deze Voorzitter en deze Griffie wel een applausje van ons verdienen. Dank u wel.

(Applaus)

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Kox.

Collega's. Voordat ik de vergadering sluit, wil ik nog graag kort het woord tot u richten. Het is immers de laatste vergadering van 2021 en de laatste vergadering in deze Ridderzaal.

Toen wij ruim anderhalf jaar geleden voor het eerst hier vergaderden, hoopten we nog dat het van korte duur zou zijn.

Vandaag verlaten we de Ridderzaal niet omdat de coronamaatregelen die ons hier brachten, zijn opgeheven, integendeel. We verlaten de Ridderzaal omdat ook deze zaal haar deuren sluit in verband met de renovatie van het Binnenhof.

We hebben hier sinds mei 2020 62 keer plenair vergaderd, vandaag meegerekend. Ook zijn in de Ridderzaal, steeds op 1,5 meter, mondelinge overleggen en deskundigenbijeenkomsten gehouden, en we hebben een president en een premier in deze zaal ontvangen.

Ik wil daarom staatssecretaris Knops nogmaals zeer hartelijk danken voor de gelegenheid om gebruik te maken van de Ridderzaal zolang dit nodig en mogelijk was, onder de bijzondere omstandigheden waarin we als samenleving verkeren.

Ook veel dank aan de medewerkers van het Rijksvastgoedbedrijf, in het bijzonder die van de Grafelijke Zalen, die altijd even gastvrij de zaal gebruiksklaar hebben gemaakt en gehouden, en dank aan de technici die ervoor hebben gezorgd dat wij ons verstaanbaar konden maken én dat ook het publiek de vergaderingen kon blijven volgen via de livestream. Veel werk.

Tot slot veel dank aan de medewerkers van de Griffie, die met ons als nomaden door het centrum van Den Haag zijn getrokken; eerst lopend en de laatste maanden fietsend tussen de Kazernestraat en het Binnenhof. Zij zorgden ervoor dat wij ons parlementaire werk, ondanks alle beperkingen, zo volledig mogelijk konden voortzetten.

(Applaus)

De voorzitter:

Vanavond gaat hier het licht voor een hele poos uit, in dit

"durend trots gewelf van Hollands oude Heeren, daer dusend menschen daeghs en dusend nog verkeren",

zoals Constantijn Huygens de Ridderzaal in de zeventiende eeuw beschreef. En waar 400 jaar later gelukkig behalve "Hollands oude Heeren" ook vele vrouwen verkeren ...

Met gevoelens van weemoed nam ik een halfjaar geleden afscheid van het Eerste Kamergebouw. Met dezelfde gevoelens neem ik vandaag afscheid van de Ridderzaal. Na ruim 200 jaar aan het Binnenhof is het parlement vandaag echt weg van deze historische plek.

We laten een complex achter dat toe is aan een broodnodige renovatie, waar zo veel jaren geschiedenis is geschreven en dat zo veel illustere bewoners en bezoekers kende.

Een van hen vertrekt vandaag, tegelijk met de Eerste Kamer, van het Binnenhof. We namen een halfjaar geleden namelijk niet alleen tijdelijk afscheid van de eigen plenaire zaal, we namen ook afscheid van het beeldbepalende schilderij van koning Willem II.

Met ons is vandaag ook die laatste achtergebleven "bewoner" van de Eerste Kamer aan het Binnenhof vertrokken; het schilderij is verwijderd. Het meer dan manshoge schilderij van Willem II is vandaag verhuisd. Niet naar de tijdelijke huisvesting van de Eerste Kamer, maar naar een restauratieatelier. Want net als het Binnenhof is ook het schilderij toe aan renovatie.

Ruim 170 jaar lang hing het schilderij aan de muur achter het rostrum. Vanochtend werd het van de haken getild — een spannend moment na 170 jaar — en door het raam van de Handelingenkamer naar buiten getild. Een spectaculair vertrek voor een groots portret.

Bij de totstandkoming van de Grondwet van 1848 nam de invloed van de Koning af en kon hij niet langer de leden van de Eerste Kamer aanwijzen, maar nog wel de Voorzitter. Daarom schonk hij in 1849 het portret aan de Kamer met de fameuze woorden: "opdat ik u altoos bij u ben".

Door de renovatie zijn de Kamer en de koning nu voor enkele jaren alsnog gescheiden ...

Collega's. Na het kerstreces zetten we ons werk voort in de plenaire zaal in de Kazernestraat. Zolang de coronamaatregelen gelden met enige aanpassingen, maar met dezelfde inzet: voor zover mogelijk zo normaal mogelijk het parlementaire werk zorgvuldig blijven doen, want precies dat hebben we ook gedaan in het jaar dat achter ons ligt. De Eerste Kamer heeft in 2021 40 keer plenair vergaderd, waarvan een aantal keer in een tweedaagse sessie. En niet alleen coronagerelateerde onderwerpen, maar ook veel andere wetgeving is behandeld, ondanks de demissionaire status van het kabinet.

We kwamen dit jaar voor het eerst sinds 1950 op een vrijdag bijeen, en voor het eerst sinds 1988 in het kerstreces. Maar

nog nooit op een vrijdag in het kerstreces, dus er is toch nog geschiedenis geschreven ...

We hebben vijf nieuwe leden verwelkomd, van wie twee herintreders. Onder de vertrokken Kamerleden waren er drie die na de Tweede Kamerverkiezingen van maart naar de — toen nog — overkant vertrokken. Misschien zien we in de laatste anderhalve week van dit jaar nog leden naar het nieuwe kabinet vertrekken?

Er zijn — dat mag ook weleens gememoreerd — geen afsplitsingen geweest dit jaar. Alhoewel, het jaar is nog niet voorbij ...

Ook het internationale parlementaire werk is voortgezet, deels online met videovergaderingen, maar in een aantal gevallen kon er zelfs weer vergaderd worden in parlementen, met inachtneming van de in het land geldende coronamaatregelen.

Op 23 maart hebben we erbij stilgestaan dat op die dag in 1920 de eerste vrouw in de Eerste Kamer zitting nam. Het portret van Carry Pothuis-Smit dat ter ere van die herdenking is gemaakt, hangt inmiddels op een prachtige plek in de Kazernestraat, op de route naar de plenaire zaal.

Collega's. De belangrijkste verandering voor de Eerste Kamer zelf was in 2021 toch wel de verhuizing naar de Kazernestraat. Inmiddels zijn we al vier maanden naar grote tevredenheid — van de meesten in ieder geval, voor zover ik heb kunnen nagaan — aan het werk in de tijdelijke huisvesting, met als enige uitzondering deze plenaire vergaderingen, die we tot en met vandaag in de Ridderzaal konden voortzetten. Zoals gezegd gaat het vanaf januari ook eindelijk gebeuren dat we verhuizen.

Ik kijk ernaar uit om al het parlementaire werk weer op een en dezelfde locatie te kunnen doen. Ik hoop dat we dat over niet al te lange tijd weer met iedereen tegelijkertijd kunnen doen in die zaal. Helaas hebben we dat niet in eigen hand. Het coronavirus is nog te grillig en te onvoorspelbaar.

Er is in ieder geval genoeg te doen naast onze wetgevende en controlerende taken. Zo heeft de werkgroep die de behandeling van de toeslagenwetgeving door de Eerste Kamer heeft geëvalueerd, zijn werk afgerond. In het nieuwe jaar zullen we bespreken hoe we hiermee verdergaan.

De parlementaire onderzoekscommissie naar de effectiviteit van antidiscriminatiewetgeving presenteert in de loop van het jaar haar rapport en we nemen de eigen werkwijze onder de loep met een herziening van het Reglement van Orde.

Natuurlijk zullen we in de commissies de eerste maanden van 2022 kennis gaan maken met de nieuwe bewindspersonen die aan het begin van het nieuwe jaar hun opwachting maken.

Collega's. Het was mij een groot genoegen het afgelopen jaar met u samen te werken. Ik kijk uit naar een voortzetting van die goede samenwerking in het komende jaar.

Ik wens u goede en gezonde feestdagen.

(Applaus)